

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25. – Ст. 131.
2. Севастьянова Т.Є. Малозначність діяння за кримінальним законодавством України : дис. ... канд. юрид. наук по спец. : 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / Т.Є.Севастьянова. – Запоріжжя, 2002. – 211 с.
3. Маломуж С.І. Малозначність діяння в кримінальному судочинстві / С.І. Маломуж // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Юриспруденція. – 2015. – № 14. – Том 2. – С. 96-99.
4. Бойко А.М. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / А.М. Бойко, Л.П. Брич, В.К. Грищук, О.О. Дудоров, М.І. Мельник. – 6-те вид., переробл. та доповн. – К. : Юрид. думка, 2009. – 1236 с.
5. Маломуж С.І. Напрями удосконалення поняття малозначного діяння / С.І. Маломуж // Часопис Академії адвокатури України. – 2014. – Т. 7, № 3. – С. 61-64.

Чередниченко Я.В., студентка

Науковий керівник: Соболь О.І., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ІНСТИТУТ СПІВУЧАСТІ: ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ

Співучасть – особливий інститут кримінального права, який передбачає випадки спільного вчинення умисного злочину декількома особами, що мають ознаки суб'єктів злочину [1]. Аналізу питань інституту співучасті, у тому числі й питань правової природи співучасті, присвятило свої праці чимало українських та зарубіжних науковців. Серед них можна виокремити

Г.А. Аванесова, С.В. Афіногенова, М.І. Бажанова, Р.Р. Галіакбарова, О.І. Гурова, Н.О. Гуророву, Г.П. Жаровську, А.Ф. Зелінського, Н.Г. Іванцову, О.О. Квашу, А.П. Козлова, М.І. Коржанського, О.М. Костенко, Н.Ф. Кузнецову, І.І. Карпеця та багатьох інших.

Співучасть характеризується обов'язковою сукупністю об'єктивних і суб'єктивних ознак. Об'єктивними ознаками співучасті є: множинність учасників злочину (участь у злочині двох чи більше суб'єктів злочину); спільність їх участі у злочині, яка утворюється шляхом об'єднання зусиль всіх співучасників, спричиненням співучасниками єдиного, загального для всіх наслідку, наявністю причинного зв'язок між діями кожного із співучасників і тим злочином, що вчинив виконавець. До суб'єктивних ознак співучасті традиційно відносять умисний характер дій усіх співучасників. Умислом співучасників мають охоплюватись злочинні дії виконавця, причинний зв'язок як між їх діяннями і діями виконавця, так і між діями останнього і наслідком, що настав (кожен із співучасників докладав зусиль для досягнення злочинного результату, використовуючи зусилля інших співучасників; кожен із співучасників створює умови для досягнення загального злочинного результату); бажання або свідоме допущення настання єдиного злочинного результату.

Кожна із форм співучасті утворюється своєрідним поєднанням об'єктивних та суб'єктивних показників, які обумовлюють різну суспільну небезпечність форм співучасті відносно одна одної [2].

Підставами відповідальності співучасників є дві теоретичні конструкції: 1) акцесорного (несамостійного) характеру співучасті й незалежності відповідальності співучасників від дій виконавця. Ця теорія виходить із несамостійного характеру співучасті, відповідальність усіх співучасників пов'язується із відповідальністю виконавця. 2) «кримінальна відповідальність співучасників ґрунтується на теорії автономної (самостійної) відповідальності кожного співучасника злочину за вчинене».

Підстава кримінальної відповідальності у всіх формах злочинної діяльності має індивідуальний характер. Кожна особа, що діє спільно з іншими особами при вчиненні злочину, створює підставу для кримінальної відповідальності. Тому для притягнення співучасника до відповідальності необхідно довести наявність у його діях складу злочину залежно від тієї ролі, яку він виконує у злочині [3].

Форма співучасті - тип спільної діяльності декількох осіб у процесі скоєння злочину, які розрізняються за способом їх взаємодії та ступенем узгодженості. Форми співучасті за суб'єктивним критерієм – залежить від характеру взаємодії між співучасниками, внутрішньої і зовнішньої сторони співучасті. Виділяють такі види співучасті на основі внутрішнього зв'язку між співучасниками: 1) без попередньої змови (проста співучасть); 2) з попередньою змовою; 3) співучасть особливого роду (злочинну організацію і злочинне співтовариство); 4) організована група.

На підставі об'єктивного критерію - конструкції складу злочину, який визначає відповідальність окремих співучасників: 1) співучасть у вузькому значенні цього слова (складна співучасть), створюючи інститут Загальної частини кримінального права; 2) співучасть особливого роду, при якому відповідальність співучасників прямо передбачена в статтях Особливої частини КК України; 3) співвиконання, як така форма співучасті, при якій кожний із спільно діючих осіб безпосередньо своїми діями повністю або частково вчиняє злочин, передбачений статтями Особливої частини КК, які не включають ознаки групового злочину.

Підставою розподілу співучасті на форми: характер та ступінь суб'єктивної зв'язаності співучасті, а це призначення – встановлення різної соціальної небезпеки кожної з форм співучасті [4].

Специфічним проявом співучасті є ексцес виконавця. Ексцес виконавця наявний, якщо інші співучасники не передбачали, не бажали та не припускали вчинення тих злочинних дій, що їх вчинив виконавець. Розрізняють два види ексцесу: кількісний і якісний. Ця різниця має певне

практичне значення, оскільки впливає на кваліфікацію, зокрема на кваліфікацію дії виконавця.

Щоб співучасник був притягнутий до відповідальності за злочин, вчинений виконавцем, він, як вже зазначалося, має бути обізнаний про злочинні наміри виконавця. Між співучасниками повинна мати місце змова на вчинення конкретного злочину. Але на практиці зустрічаються випадки, коли окремі співучасники виходять за межі цієї змови.

Тобто ексцес виконавця має місце там, де виконавцем вчинені такі злочинні дії, що не охоплювалися ні прямим, ні непрямим умислом інших співучасників. Ним вчинені дії, які виходять за межі угоди, що відбулася між ними. Кількісний ексцес має місце там, де виконавець, почавши вчиняти злочин, що був задуманий співучасниками, вчиняє дії однорідного характеру, але більш тяжкі. Тут задуманий співучасниками злочин ніби «переростає» у більш тяжкий. Якісний ексцес має місце там, де виконавець вчиняє неоднорідний, зовсім інший, ніж був задуманий співучасниками, злочин на додаток до того, що було погоджено із співучасниками. При такому ексцесі виконавець відповідає за правилами реальної сукупності злочинів: за задуманий і вчинений за угодою з співучасниками злочин і за той, що був наслідком його ексцесу [5]. До того ж виконавцем можуть бути вчинені такі злочини в різноманітних комбінаціях [6].

Потрібно також розмежовувати причетність до злочину та співучасть у злочині. Визначені нормативно ознаки причетності контрастують із поняттям співучасті. Частина 6 ст. 27 КК України розпочинається словами «Не є співучастю...». Отже, закон про кримінальну відповідальність прямо передбачає, що особи, причетні до вчинення злочину, у будь-якому разі не можуть визнаватися співучасниками. Співучасті і причетності притаманні спільні ознаки. Зближує їх вже сам факт, що лише на певному етапі розвитку кримінального права саме з співучасті, а не з іншого інституту Загальної частини кримінального права була відокремлена причетність. Важливою спільною ознакою і причетності, і співучасті є форми, у яких можливе вчинення

кожної з них. Загальновизнано у науці кримінального права, що діяльність окремих співучасників можлива як у формі активних дій, так і бездіяльності. Дане положення стосується і причетності. Після декриміналізації недонесення, причетність також може проявлятися у формі дій, а один з її видів – потурання – може бути вчиненим шляхом бездіяльності.

Другою важливою спільною рисою цих інститутів є обов'язкова участь двох суб'єктів злочину. При причетності до злочину (котрий має свого суб'єкта) одним суб'єктом злочину вчиняється діяння, яке можна розцінювати як основне або головне (первинне), а іншим суб'єктом злочину – діяння, що являє собою причетність. Важливо, що це не може бути одна й та сама особа: якщо виконавець основного злочину приховує наслідки свого діяння – причетність відсутня. Іноді межу між причетністю і співучастю провести непросто.

Отже, у науці кримінального права немає, напевно такої великої кількості наукових праць, ніж ті, що присвячені інституту співучасті. Разом з тим, можна сказати з впевненістю, що саме у ньому зосереджено безліч проблем, ще не вирішених до кінця – щодо змісту поняття співучасті, критеріїв класифікації її форм, підстав відповідальності співучасників тощо. Проаналізувавши норми які регулюють інститут співучасті я дійшла висновку про те, що в цьому інституті існують безліч не вирішених питань та спірних ситуацій. Тому на мою думку потрібно вносити корективи та роз'яснення в норми Кримінального права для кращого розуміння і застосування на практиці.

Список використаних джерел:

1. Ткаченко В. Форма співучасті як кримінально-правове поняття / В.Ткаченко// Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка.- 2007.- С.144-146
2. Кваша О.О., Горбачов Д.М. Поняття рольового розподілу відповідальності за співучасть у злочинах / О.О.Кваша., Д.М.Горбачов Д.М // Часопис Київського університету права.- 2013/3.-С.301-304

3. Кваша О.О. Підстава кримінальної відповідальності співучасників злочину / О.О. Кваша // Правничі науки.- 2014. Вип. 1.- С.22-29
4. Анохіна Л.С. Проблеми класифікації форм співучасті у злочині /Анохіна Л.С. // Форум права. -2008.-№ 1. –С.23-27
5. Савченко А. В., Кісілюк Е. М., Процюк О. В., Вартилецька І. А., Микитчик О. В., Кришевич О. В., Кузнецов В. В., Смаглюк О. В., Приходько Т. М., Вільхова Л. Є. Кримінальне право. Загальна частина : мультимедійний навчальний посібник / Савченко А. В., Кісілюк Е. М., Процюк О. В., Вартилецька І. А., Микитчик О. В., Кришевич О. В., Кузнецов В. В., Смаглюк О. В., Приходько Т. М., Вільхова Л. Є. //-Київ.
6. Загодіренко П. Експерт виконавця:кримінально-правова характеристика та правила кваліфікації / П.Загодіренко // Національний юридичний журнал:Теорія та практика.-2016.- С.111-115
7. Солдатенко А.А. Відмежування причетності до злочину від співучасті / Солдатенко А.А. // Часопис Київського університету права .- 2014/4.-С.273-277

Черненко А.П., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ПРО ПРОБЛЕМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ

Ми вже говорили про проблеми запровадження в Україні приватної детективної діяльності. Серед основних проблем запровадження в нашій державі приватної детективної діяльності ми називали доволі специфічний характер цієї діяльності, яка по своїй суті має ознаки оперативно-розшукової діяльності і у разі її запровадження в країні з'явиться ще одна структура з ознаками спецслужби. А головне наше побоювання те, що вона буде працювати